

Yunanistan Örneği Üzerinden Uluslararası Göç Meselesi ve Mevzuatına Dair Bir Değerlendirme*

Halil GÜNAY**

Öz

Avrupa Birliği (AB)'nin kurucu antlaşmalarda ortak politika alanını kapsamayan göç politikaları, uluslararası alanda ortaya çıkan meseleler sebebiyle Birlik üye ülkelerin mültecilere uyguladıkları kurallarda revizyonlar yapılması gerekliliğini doğurmuş ve bunun sonucunda tüm üye devletlerde uyma zorunluluğu olan yeni kriterler getirilmiştir. Söz konusu bu durumu AB'ye üye ülkeler arasında yasa dışı göçlerin öncelikli hedefinde olan ülkelere Yunanistan örneği üzerinden değerlendirilecektir. Bu bağlamda, çalışma dört kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda, kavramsal çerçevede sığınma hakkı, mülteci olgusu ve statüsünü tanımlanmaktadır. İkinci kısımda, Yunanistan'ın mülteci politikalarını belirleyen bağlayıcı metinler irdelenmektedir. Üçüncü kısımda, Yunanistan'da uygulanan mülteci politikalarının Schengen bölgesine etkisini incelemektedir. Son bölümde, Yunanistan'ın mültecilere olan yaklaşımı ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yunanistan, Mülteci Politikası, Göç, AB, Ortak Avrupa Sığınma Sistemi

An Assessment of the International Migration Issue and Legislation on the Case of Greece

Abstract

The migration policy of the European Union (EU) which does not include the common policy area in the founding treaties, has led to the necessity of making some revisions in the rules applied by the Union member countries to refugees due to the issues that arise in the international arena, and as a result, some criteria introduced that obliged to comply with all member states. This situation will be evaluated through the example of Greece, which is one of the primary targets of illegal immigration among the member states of the European Union. In this context, our study consists of four parts. The first part defines the conceptual framework of the right to asylum, the phenomenon and status of the refugee. The second part examines the binding texts that figure the refugee policies of Greece. The third part examines the impact of the refugee policies implemented in Greece on the Science area. In the last section, Greece's approach to refugees is discussed.

Keywords: Greece, Refugee Policy, Migrant, European Union, Common European Asylum System

* Bu makalede bilimsel araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyulmuştur. / In this article, the principles of scientific research and publication ethics were followed.

** Doktorant, Kocaeli Üniversitesi, hall.gunay@gmail.com, ORCID:0000-0003-1503-7415

Atıf yapmak için / To cite this article: Günay, H. (2021). Yunanistan Örneği Üzerinden Uluslararası Göç Meselesi ve Mevzuatına Dair Bir Değerlendirme. Akademik İzdüşüm Dergisi, 6(2): 45-63.

GİRİŞ

Göç; merkezinde insan olan ekonomik, siyasi, sosyal, kültürel ve demografik boyutlarıyla çok yönlü bir olgudur. Bu sebeple, göç hareketliliğinde sadece göç eden kişiler değil, göç edilen ülke ve bu ülkelerde yaşayan insanlar da etkilenmektedir. Söz konusu bu etkilenmeden sebep ülkeler arası göç hareketliliği, küreselleşmenin ve yasa dışı göç akışında yaşanan nicelik bakımından önemli bir artışın oluşması ile ulusüstü düzeye taşınması zor olan siyasallaşan bir politika haline dönüşmüştür (Şemşit, 2018; 270). AB'nin ulusüstü yapısından dolayı göç olgusu, Birliğe üye ülkeler açısından en önemli konulardan biri olmaktadır.

Yasa dışı göç hareketliliğinde göç etmeye karar veren kişi veya grupların varmak istediği en başlıca yerlerden biri AB'dir. Bu durumun temel sebebi, Avrupa yaşam koşulları ve hukuki yapı göç olgusu boyutlarını belirleyen unsurlar açısından rol model olabilecek seviyeye ulaşmasıdır. Yani, Birliğin gelişmişlik seviyesi ve güvenli bir bölge olması, gelişmişlik düzeyi düşük olan ülkelere sürekli ve engellenemeyen yasa dışı göçlere maruz kalmasına sebep olmaktadır (Koçak ve diğ., 2016, 66-67).

AB sınırları içinde ulusal ve uluslararası hukuka aykırı düzensiz göç akışı Batı Afrika (Fas, Gine, Senegal), Doğu Akdeniz (Suriye, Afganistan, Somali), Batı Balkanlar, Batı Karadeniz, Orta Akdeniz (Suriye, Sahra Altı Afrika) ve Batı Akdeniz (Kamerun, Cezayir, Mali) rotaları olmak üzere 6 farklı yol ile gerçekleşmektedir (Hopyar, 2016; 61). AB ve Birliğe üye ülkelerin göç konusunda yetki paylaşımı düzenli ve düzensiz göç olmak üzere 2 temel boyuta ayrılmaktadır. Düzenli göç, daha çok üye devletlerin yetki alanında olmakla beraber bazı yönleri AB düzeyinde ele alınırken, düzensiz göç ise genellikle AB düzeyinde ele alınmaktadır (Köktaş, 2016; 507). Bu çerçevede, Yunanistan; coğrafi konumu ve Dublin II düzenlemesi uyarınca (Eur-lex, 2003;1) AB sınırlarına ilk giriş ülkesi olması nedeniyle, bu rotalardan Doğu Akdeniz yasa dışı göç koridorunun merkezi durumundadır.

Devlet merkezli göçmen bakış açısında, göçmenler istenme durumları ve nitelikleri bakımından ayrılmaktadır. Buna göre göçmenler istenilen ve istenilmeyen ile yüksek veya düşük nitelikli göçmenler olarak sınıflanmaktadır. Bu anlamda, istenmeyen ve niteliksiz göçmenler, devlet politikaları boyutunda kriz yaratan unsur olarak ifade edilebilmektedir (Şemşit, 2018; 277-278). Bu çerçevede Yunanistan, devlet merkezli ortaya çıkabilecek krizi hukuki zeminde çözebilmek adına; 1951 Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme (United Nations Human Rights Office of The High Commissioner, 1951) ve Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1967 Protokolü (Asociatia ProRefugiu, 1967) ile Ortak Avrupa Sığınma Sistemine ilişkin AB mevzuatına taraf olmuştur (EUR-Lex, 2019; 1). Ayrıca Yunanistan, Lizbon Anlaşmasının yürürlüğe girmesiyle birincil hukuk ile aynı seviyede geçerlilik kazanmış olan ve sığınma konusunda birtakım haklar verilen AB Temel Haklar Şartı'na da uymakla yükümlüdür (Özcan, 2016; 806-807).

2010 yılında, Tunus'ta bir gencin kendisini yakması ile başlayan Arap Baharı, kısa sürede tüm Orta Doğu'da iç çatışmaların yaşanmasına sebep olmuştur. Bölgede yaşayan insanlar can güvenlikleri olmadığı için Avrupa başta olmak üzere güvenli yerlere göç etmek zorunda kalmışlardır. Avrupa düzensiz göç koridorunda bulunan Yunanistan, Orta Doğu'da yaşanan iç çatışmalardan kaynaklı düzensiz göçlerden olumsuz bir şekilde etkilenmiştir (Coşkun, 2015; 50-51). Bu durumun sonucunda, Yunanistan'da göç yükü sürekli artarak hem sistematik hem de yasal olarak eksiklikler yaşanmasına neden olmuştur.

2014 yılında yaklaşık olarak 2.000'e yakın göçmen Avrupa'nın Akdeniz sınırlarına ulaşmaya çalışırken ölmüştür. Mülteci ve sığınmacıların 2015 yılından itibaren Avrupa'ya düzensiz göç olarak hareket etmelerinde artış yaşanması, ölüm sayısının daha da artmasına sebep olmuştur ve bu bağlamda Birleşmiş Milletler (BM) Mülteci Ajansının 2016 yılında yayınlamış olduğu verilere göre 3.740 mülteci hayatını kaybetmiştir. Söz konusu bu durumun Avrupa'da ciddi manada eleştirilmesi sonucunda Avrupa Sığınma Sistemi kamuoyunun hedef noktası haline getirmiştir. Yunanistan'ın mülteci politikalarının iyileştirilmesinde önemli bir itici güç olan Avrupa Sığınma Sistemi, Yunanistan yerel yönetimini merkezi standartları karşılamak için yerel mülteci koruma önlemlerini yükseltmeye zorladığı görülmektedir (Jacobson, 2016; 2-3).

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve AB Adalet Divanı, 2011 yılında başlatmış oldukları incelemede, Yunanistan'ın sığınma sisteminin kabul merkezlerinde sadece ulusal Yunanistan hükümetinin problemi olmayan eksiklikler ve sorunlar olduğunu tespit etmişlerdir (Papademetriou, 2016; 150). Bunun en temel sebebi Yunanistan'ın hem AB ülkesi hem de Schengen Bölgesine dâhil olmasıdır. Yani bu durumun sonucu olarak, Yunanistan'a girebilecek mülteciler, AB sınırları içinde rahat bir şekilde geçiş yapabilmektedir. Bu nedenle, iltica eden mülteciler için yeni kabul merkezleri kurmak, kötü kabul koşullarını iyileştirmek, düzensiz göçmenler ve sığınma başvurusunda bulunanların parmak izlerini almak, refakatçisi olmayan çocuklara uygun muameleyi sağlamak ve mültecilere uygulanan hatalı uygulamalara karşı etkili bir hukuk sistemi oluşturmak gibi konularda adımların atılması için Yunanistan, AB ile iş birliği yapmıştır (Papademetriou, 2016; 150).

AB'de göç meselesi “özgürlük, güvenlik ve adalet” alanı içerisine girmektedir. Söz konusu bu politik alan, AB ve üye devletler arasında paylaşılan bir yetkiye sahiptir. Başka bir ifade ile AB ve üye devletler bu alanda yasama faaliyetlerinde bulunabilir ve hukuki bağlayıcı tasarrufları kabul edebilmektedir (Baykal ve Göçmen, 2016, 264-265).

Bu araştırma, “AB'ye 1981 yılında katılmış olan Yunanistan'ın, uluslararası alanda gelişen olaylar neticesinde gelişen göç sorununa yönelik uygulamış olduğu mevzuatlar ve söz konusu bu mevzuatların Yunanistan ve AB açısından olumlu ve olumsuz tarafları nedir?” sorusuna cevap aranmaktadır. Araştırma sorusu ile ilgili olarak varsayımımız; Coğrafi konumu, AB'ye üye ve Schengen Bölgesinde olması nedeniyle Yunanistan, düzensiz göç akışı için AB sınırlarına geçiş sağlanabilecek önemli giriş kapılarından birisidir. Özellikle, uluslararası alanda gelişen olaylar neticesinde Yunanistan, yoğun şekilde gelen üçüncü ülke vatandaşları veya vatansız kişiler sebebiyle göç sorunu yaşamaktadır. Söz konusu olan bu sorunu çözmek adına Atina, AB ile ortak hareket etmektedir.

Araştırma sorusuna yanıtlamak ve varsayımımızı kanıtlamak için yerli ve yabancı literatür taraması yapılmıştır. Bu bağlamda 1. ve 2. kaynaklar aracılığıyla kitap, makale ve internet gibi kaynaklar kullanılarak veri toplama işlemi gerçekleştirilmiştir. Veriler yorumsamacı paradigma ışığında analiz edilmiş ve nitel araştırma tekniği kullanılmıştır. Bu çerçevede, çalışma 4 bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm sığınma hakkı ve mülteci statüsü açıklanarak AB'nin mülteciler hakkında yapmış olduğu bazı düzenlemeler yüzeysel olarak irdelenecektir. İkinci bölümde, Yunanistan'ın mülteci politikalarını belirleyen bağlayıcı metinler irdelenmektedir. Üçüncü bölümde, Yunanistan'da uygulanan mülteci politikalarının Schengen bölgesine etkisini incelenmektedir. Son bölümde ise, Yunanistan'ın mültecilere olan yaklaşımı ele alınmaktadır.

1.KAVRAMSAL ÇERÇEVE

İkinci Dünya Savaşı sonrası sığınmacıları kayıt altına almak, korumak, yeniden yerleştirmek ve onların geri dönüşlerini sağlamak adına 1946 yılında Uluslararası Mülteci Örgütü (UMÖ) kurulmuştur. Adı geçen bu örgüt, 1947-1952 yılları arasında bir milyondan fazla mültecinin üçüncü ülkelere yeniden yerleştirilmesi ve 73 bin mültecinin geri dönmesini sağlamıştır. BM, UMÖ'nun yapmış olduğu olumlu faaliyetler neticesinde daha fazla çaba ve destek gerektiğini belirterek 3 Aralık 1949 tarihinde BM Mülteci Yüksek Komiserliği'ni kurmuştur (Human Rights Joint Platform, 1993; 3-4). Söz konusu bu örgütlerde mültecilerin tanımı veya hukuki anlamda haklarının ne olduğu konusunda bir tanımlama mevcut değildir. Bu anlamda, uluslararası hukuk bağlamında mülteci kavramının ne olduğu ve mültecilere verilen haklar hususuna vurgu yapan ilk metin, 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna ilişkin sözleşmedir. Daha sonra Birliğe üye ülkeleri bağlayan ikinci metin ise 1967 tarihli New York Protokolüdür (Hoppyar, 2016b; 2). Bu bölümde, bağlayıcı bu iki metin içerisinde sığınma hakkı ve mülteci statüsünün nasıl açıklandığı ve AB'nin mülteciler hakkında yapmış olduğu bazı düzenlemeler yüzeysel olarak ele alınacaktır.

Sığınma veya iltica hakkı, üçüncü ülke vatandaşlarının veya vatansız kişilerin dini, siyasi görüşü veya belirli bir sosyal gruba mensubiyeti nedeniyle kendi ülkelerinde zulme uğrayan ve yaşanan bu zulümden dolayı başka ülkelere yasa dışı olarak kaçan ve dolayısıyla can güvenliği tehlikede olan kişilere verilmektedir. Sığınma hakkı, ilk kez 1951 Cenevre Mültecileri Koruma Sözleşmesi'nde yer almaktadır ve sözleşmeye taraf olanların uyması gereken bir uluslararası zorunluluktur. Yunanistan, Cenevre Sözleşmesine taraf olmasından dolayı 1951 Cenevre Mültecileri Koruma Sözleşmesi ilkelerine de ortak yaklaşım göstermekle yükümlüdür (European Commission, 2017; 1).

Mülteci statüsü ise; bir devlet tarafından üçüncü bir ülke vatandaşının veya vatansız bir kişinin mülteci olarak tanınması anlamına gelmektedir (EUR-Lex, 2011; 1). Bu bağlamda, mülteci statüsüne başvuru yapan kişilerin, aşağıdaki kriterleri karşılaması gerekir:

- Mülteci statüsüne başvuran kişinin 1951 Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Sözleşme'de belirtilen dini, siyasi görüşü veya belirli bir sosyal gruba mensubiyeti nedeniyle zulme uğramaya yönelik haklı gerekçelere dayanan zulüm korkusuyla yüzleşmesi gereklidir.
- Başvuran kişinin yüzleşmiş olduğu korkular ile cinsel şiddet dahil olmak üzere fiziksel veya zihinsel şiddet gibi çeşitli biçimlerde gerçekleşen zulüm eylemleri arasında nedensel bir bağlantı olmalıdır (Bozbeyoğlu, 2015; 64).

Sonuç olarak, bu sözleşme sığınmacılara hangi durumlarda mülteci statüsünün tanınacağını açıklığa kavuşturmuştur. Aynı zamanda iş hakkı, seyahat hakkı, eğitim, sosyal güvenlik, barındırma, yeniden yerleşme hakkı gibi birtakım meseleler üzerinde düzenlemeler de yapmaktadır. Ayrıca, sözleşmelere taraf olan Yunanistan gibi devletlerin sığınmacı statüsünde olan kişileri zorla sınır dışı etmesini veya geri göndermesini yasaklamaktadır (Human Rights Joint Platform, 1993; 4).

2. AB VE YUNANİSTAN'IN MÜLTECİ POLİTİKALARINI BELİRLEYEN BAĞLAYICI METİNLER

2.1. Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Sözleşme

Birinci ve İkinci Dünya Savaşları insanlık tarihinde büyük yıkımlara ve felaketlerin yaşanmasına sebep olmuştur. Özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrasında milyonlarca insan yurtlarından ayrılmak zorunda kalmıştır. Bu durum, mülteci krizinin oluşmasına sebep olmuştur. Bu nedenle, bu krizin yasal çerçevede çözümüne dair çalışmalar İkinci Dünya Savaşı sonrası başlamıştır (Akdoğan, 2018; 52-53).

BM, sığınmacı ve mültecilerin statüsünü belirlemek adına bir dizi toplantılar düzenlemiştir. Bu toplantıların neticesinde, 28 Temmuz 1951 tarihinde kabul edilen ve 1954 yılında yürürlüğe giren, “Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Sözleşme” ile “Mülteci” kavramının tanımı ve statüsü BM tarafından kabul edilmiştir (UNHCR The Un Refugee Agency, 2016; 5).

Yunanistan, Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Sözleşmeye taraf olan Avrupa ülkelerinden biridir ve bu sözleşme, Yunanistan tarafından mültecilere hukuki çerçevede tanınan ilk bağlayıcı metindir. (Akdoğan, 2018; 52-53). Bu bağlamda, ırk, din, mezhep veya ülke ayrımı yapmaksızın taraflar bu sözleşme hükümlerini uygulamak zorundadır. Yunanistan’ın bu sözleşmeden doğan yükümlülüklerini uygulamasını BM Mülteciler Yüksek Komiserliği’nin bölge ofisi takip etmektedir (UNHCR The Un Refugee Agency, 2016; 5).

Yunanistan, sözleşme uyarınca, mülteciler hakkındaki uluslararası korumanın verilmesi veya geri çekilmesine ilişkin kararlarda görev ve sorumluluklarını yerine getirirken, BM ile iş birliği yapmakla yükümlüdür. Ayrıca, BM Mülteciler Yüksek Komiserliği Ofisi veya onun yerine geçebilecek diğer BM dairesine, BM’nin yetkili organlarına raporlar hazırlanmasını sağlamak için bu makamlara uygun biçimde bilgi vermeyi de taahhüt etmektedir. Bu yükümlülüklerine ilaveten mültecilerin durumu, sözleşmenin uygulanması ve mültecilerle ilgili olarak yürürlükte olan veya bundan sonra olabilecek kanunlar, yönetmelikler ve kararnameler ile ilgili talep edilen tüm istatistiksel verileri ve mültecilerle ilgili mevcut tüm mevzuatı BM’nin ilgili kurumlarına iletmek mecburiyetindedir (United Nations Human Rights Office of The High Commissioner, 1951; 1).

Cenevre Sözleşmesi ardından Yunanistan, New York Protokolüne taraf olmuştur. Mültecilerin Hukuki Durumlarına İlişkin Sözleşmenin devamı ve tamamlayıcısı niteliğinde olan bu protokol ile sığınmacı ve mülteci statüsünde olan kişilerin sahip oldukları haklar belirlenmiştir (Keleş, 2014; 2).

2.2 Ortak Avrupa Sığınma Sistemi

AB’nin kurucu antlaşmalarında, Birliğe üye ülkelerinin uygulaması gereken tek tip mülteci politikası bulunmamaktadır. Bu sebeple üye devletler, mültecilere uyguladıkları prosedürleri bağımsız bir şekilde belirleyebilmektedirler. Bu durum, AB üye ülkeleri arasında mülteci politikalarının farklı şekilde yönetilmesi anlamına gelmektedir. Bundan dolayı AB mülteci politikasını merkezileştirmek adına ortak Avrupa Sığınma Sistemini devreye sokmaya karar vermiştir.

Bu bağlamda, 15 ve 16 Ekim 1999 tarihlerinde, Avrupa Konseyi’nin düzenlemiş olduğu Tampere’deki özel toplantıda Yunanistan Hükümeti, 28 Temmuz 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Cenevre Sözleşmesinin tam ve kapsamlı bir şekilde uygulanmasına dayanan bir Ortak Avrupa İltica Sistemi oluşturmaya yönelik çalışmayı kabul etmiştir. Bu çalışmaya bağlı olarak, AB Komisyonu tarafından hazırlanan program

önerileri, AB Parlamentosu ve Konseyin onayı ile tüm AB üyesi ülkelerde uygulanmaktadır (EUR-Lex, Haziran 2013; 1).

AB, Ortak Avrupa Sığınma Sistemini oluşturmak için Lahey-Stockholm Programları, İltica ve Göç Yönetimi Eylem Planları ve Uluslararası Koruma Prosedürünü devreye sokmuştur:

2.2.1 La Haya Programı

Lahey Programı, Tampere Zirvesi'nde 2000-2004 yılları arasında ortaya koyulan alanları geliştirmiştir ve Ortak Avrupa Sığınma Sisteminin ilk aşamasıdır. Avrupa Konseyi tarafından 4 Kasım 2004 tarihinde kabul edilmiştir (EUR-Lex, 2005). Bu programın temel hedefi; program dâhilindeki ülkelerde bulunan mültecilere özgürlük, güvenlik ve adalet içerisinde yaşama olanağı sağlamaktır (Utan, 2016; 128).

Lahey Programı, iki aşamadan oluşmaktadır. Birinci aşama, Lahey Programında belirtilen hedeflere ulaşabilmek için mevzuatların belirlenmesi ve tamamlanmasıdır. İkinci aşama ise, tamamlanan birinci aşamayı Avrupa Parlamentosu ve Konseyine sunmaktır.

Lahey Programının birinci ve ikinci aşamasının temel amacı, Ortak Avrupa Sığınma Sistemi kurmak ve Birlik genelinde geçerli tek tip bir mülteci statüsü oluşturmaktır. Ancak, Lahey Programında istenilen amaca ulaşılamamıştır. Bu durumu kanıtlayan resmi tutanak ise, 16 Ekim 2008 tarihinde kabul edilen Avrupa Göçmenlik ve İltica Paketi sözleşmesinde belirtilmiştir (EUR-Lex, 2008). Bu sözleşmede, iltica edenlere yönelik verilen haklar konusunda üye devletler arasında önemli farklılıkların olduğu tespit edilmiştir. Ortak Avrupa İltica Sisteminin ilk aşamasında, AB'nin belirlemiş olduğu hedef ve amaçlara ulaşılamaması ve üye ülkeler arasındaki mevcut farklılıklar sebebi ile Birlik Kurumları, Stockholm Programını uygulamaya koymuştur (EUR-Lex, 2010).

2.2.2 Stockholm Programı

Avrupa Konseyi, Birliğe üye ülkeler arasında tek tip bir sığınma statüsü oluşturmak amacıyla 11 Aralık 2009 tarihinde, üye devletlerde uluslararası korumanın verilmesi ve geri çekilmesine yönelik prosedürler için belirlenen standartları daha da geliştirmek amacıyla Ortak Avrupa Sığınma Sisteminin ikinci aşaması olan Stockholm Programı'nı kabul etmiştir. Bu program, uluslararası korumaya ihtiyaç duyan kişilerin yasal olarak güvenli ve verimli sığınma prosedürlerine erişiminin sağlanması gerektiğini vurgulamaktadır. Ayrıca, uluslararası koruma başvurularının hangi üye devlette yapıldığına bakılmaksızın, prosedürel düzenlemeler ve statü belirleme açısından kişilere aynı düzeyde muamele sunulmasına karar verilmiştir (EUR-Lex, Haziran 2013; 1).

Stockholm Programı, 2010-2015 yılları arasında kapsamaktadır. Söz konusu bu program, önceki programa göre daha çok temel hakların korunmasına vurgu yapmaktadır. Ayrıca, Frontex ve Avrupa Sınır Gözetleme Sistemi'nin geliştirilmesi konusunda hedeflerin belirlenmesi ve dolayısıyla ortak operasyon yapılması ve Avrupa'nın doğu-güney sınırları arasında istihbarat paylaşılması amaçlanmaktadır (Utan, 2016; 132-133).

2.2.3. Sığınma ve Göç Yönetimi Eylem Planları

Yunanistan Kamu Düzeni ve Vatandaşları Koruma Bakanlığı, sığınma ile ilgili sorunların üstesinden gelme çabalarının bir parçası olarak, ilk karşılama merkezlerinin ve tarama prosedürlerinin oluşturulması, gözaltı koşullarının ele alınması ve çocuklu aileler ile savunmasız gruplar için tesislerin iyileştirilmesi de dâhil olmak üzere Avrupa Komisyonu

ve AB Konseyi'ne iki plan sunmuştur (Papademetriou, 2016; 152). 2010 yılında sunulan ilk plan, 2011 yılında "İlk Karşılama Hizmeti (FRS)" nin kurulmasının dışında başarılı bir sonuç üretememiştir. FRS, ilk kabul merkezlerinin hem kurulması hem de işletilmesinden sorumludur (UNHCR The Un Refugee Agency, 2014; 9).

FRS'nin amacı; düzensiz göçmenlere tarama prosedürleri aracılığıyla özellikle sığınma ve uluslararası koruma haklarının neler olduğu konusunda bilgi vermektir. Bu amaç ile ilk başta Başkent Atina'da merkezi bir ofis ve daha sonra bölgesel sığınma ofislerinden oluşan İltica Servisi kurulmuştur (Refugeespace, t.y; 1).

İkinci plan ise Ocak 2013'te, "Gözden Geçirilmiş Bir İltica ve Göç İdaresi Eylem Planı" adı altında Avrupa Komisyonu'na sunulmuştur. Bu plan, iki önemli bileşene dayanmaktadır. Bu bileşenlerden birincisi yeni kabul merkezlerinin açılması yoluyla uluslararası korumaya erişimin etkin bir şekilde sağlanmasıdır, diğeri ise etkili bir sınır yönetimi ve geri dönüş sistemi kurmaktır (Papademetriou, 2016; 152).

2011 ve 2013'te yürürlüğe giren eylem planları Haziran 2013 tarihinde güncellenerek yeni bir sığınma prosedürü devreye girmiştir.

2.2.4. Uluslararası Koruma Sağlama Prosedürü

Haziran 2013'te Yunanistan, "Uluslararası Koruma Başvuruları" adı altında yeni bir prosedürü yürürlüğe sokmuştur (European Parliamentary Research Service, 2020; 11). Bu prosedür ile, 1951 Cenevre Sözleşmesi ile belirlenen mülteci kriterlerine uygunluğun belirlenmesi ve uygun konumda olan iltica eden kişilere uluslararası koruma için başvuruda bulunma hakkı tanınmaktadır.

Bu prosedür ile uluslararası koruma sağlama prosedürüne başvuru yapan yabancı veya vatansız kişiler, başvuru süresince Yunanistan'da kalma hakkına sahip olmaktadır. Bu süreçte, başvuru yapan kişilerin iltica etme nedeniyle gözaltına alınması hukuki olarak engellenmiştir. Ancak ailesinin yanında ve reşit olmayan çocukların yakını bulunana kadar uygun sığınma tesisine yerleştirilmesi söz konusudur. Ayrıca, başvuru yapan kişiler arasında maddi desteğe ihtiyaç duyan bireylere parasal destek de sağlanmaktadır (Papademetriou, 2016; 152-154).

Uluslararası Koruma Sağlama Prosedürü süreçlerinin adil bir şekilde incelenmesi ve bunlarla ilgili kararların objektif ve tarafsız bir şekilde alınması için 7 önemli prosedür söz konusudur:

A. EURODAC (Avrupa İltica Daktiloskopi Veri tabanı) Prosedürü: AB sınırlarına yasa dışı olarak giriş yapan en az 14 yaşındaki kişiler, ilk geçiş ülkesine sığınma başvurusu yaparken AB mevzuatlarına göre parmak izi vermek mecburiyetindedir. Sığınma başvurusu yapan kişilerin vermiş oldukları parmak izleri kaydedilmekte ve EURODAC veri tabanında saklanmaktadır (ec.europa.eu, 2020; 1).

Yunanistan, AB üye ülkeleri arasında sığınmacı krizini en yoğun ölçüde yaşayan devletlerden olması sebebiyle, göçmenlerin kayıt altına alınması için EURODAC sistemini uygulamaktadır. Bu bağlamda, Avrupa Komisyonunun 2019 Mart raporunda, 2018 yılında 400.000 parmak izi kaydı yapıldığı vurgulanmaktadır (European Commission, Mart 2019; 4).

B. İnceleme Prosedürü: Koruma ihtiyaçlarının doğru bir şekilde tanınmasını sağlamak için başvuru yapan kişilerin belirlenen kriterlere uygun olup olmadığı

incelenmektedir (European Commission, Şubat 2016). Bu inceleme sırasında temel amaç ise uluslararası koruma başvuruları hakkında bir kararın mümkün olan en kısa sürede neticelendirilmesidir (Papademetriou, 2016; 154).

C. Hızlandırılmış Prosedür: Güvenli bir ülkeden gelen, yanlış bilgi veya belge sunmuş ve başka bir üye devlette başka bir sığınma başvurusuna da bulunan kişilere uygulanmaktadır. Yunanistan bu prosedürde bahsedilen koşullardaki başvuruların inceleme sürecini altı ay içinde tamamlamaktadır. Ancak din, ırk veya etnik köken gibi sosyal gruplara katılmamış olan kişilere ise Cenevre Sözleşmesinin geri gönderme ilkesini hemen uygulamaktadır (EUR-Lex, Haziran 2013; 1).

D. Sınır Prosedürü: Uluslararası koruma başvurusunda bulunmak istediklerini ifade eden üçüncü ülke vatandaşları veya vatansız kişiler kara veya deniz sınırlarının herhangi birinden uluslararası koruma başvurusu yapar ise, bu kişilerin bir tercüman hakkı ve masrafları kendilerine ait olmak kaydıyla bir avukata danışma hakkı dahil olmak üzere sahip olduğu tüm haklar konusunda bilgilendirilme hakkına sahiptirler (European Commission, Şubat 2016). Bu konumdakilerin başvuruları başvuru tarihinden itibaren yirmi sekiz gün içinde herhangi bir karara bağlanamazsa, bu kişiler davalarının incelenmesi için Yunanistan'a girme hakkına sahiptir (Papademetriou, 2016; 154).

E. Gözaltı Prosedürü: Gözaltı tesislerinde tutulan veya dış sınırlarda transit bölgeler dahil sınır geçiş noktalarında bulunan üçüncü ülke vatandaşlarının veya vatansız kişilerin uluslararası koruma başvurusunda bulunma hakları vardır (EUR-Lex, Haziran 2013; 1). Bu bağlamda, uluslararası korumaya ihtiyaç duyan bir başvuru sahibi veya vatansız bir kişi, gözaltında tutulamamaktadır. Ancak bir başvuru sahibinin, belgeleri veya vermiş olduğu bilgilerin yanlış olması veya onaylanmaması ya da din, ırk veya etnik köken gibi sosyal gruplara katılmasından kaynaklı kamu veya ulusal güvenlik için tehlike oluşturması durumunda gözaltı sürecinin oluşması söz konusudur. Bu süreç, hukuki olarak üç ayı geçmemektedir (Papademetriou, 2016; 154).

F. İtiraz Hakkı Prosedürü: Uluslararası Koruma Sağlama Prosedürüne başvuru yapan üçüncü ülke vatandaşlarının veya vatansız kişilerin, başvuru sonucunun olumsuz çıkması neticesinde itiraz etme hakkı bulunmaktadır (EUR-Lex, Haziran 2013; 1).

G. Kabul Koşulları Prosedürü: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve AB Adalet Divanı, Yunanistan'ın sığınma sisteminin kabul merkezlerinde eksiklikler ve sorunlar olduğunu tespit etmiştir. Bu bağlamda, AB Komisyonu, Yunanistan'da tespit edilen eksikliklerin giderilmesi için 2016 yılında tavsiye kararı yayınlamıştır. Tavsiye kararında, kabul merkezlerinin kapasitelerinin iyileştirilmesi ve artırılmasına öncelik verilmesinin elzem olduğu belirtilmiştir (European Commission, 2016). Ayrıca, kabul koşullarından kaynaklı masrafların da Yunanistan'ın ulusal bütçesinden veya AB fonlarından karşılanması gerektiği vurgulanmıştır (Papademetriou, 2016; 155).

Yunanistan'da Uluslararası Koruma Sağlama Prosedürü süreçlerinin ilk aşamada incelenmesi ve uygulanması son derece sorunludur. Bu sorunların yaşanmasında Yunanistan'ın profesyonel olarak eğitilmiş tercümanların eksikliği gibi teknik materyallerin yoksunluğu ve yasal olarak başvurma hakkının kısıtlanması olarak belirtebiliriz. Yukarıda ifade ettiğimiz sorunların neticesinde 2010 yılı boyunca ilk aşamada tanınma oranı yaklaşık %3 olmuştur ve aynı zamanda Nisan 2011'de 47.000 sığınma başvurusunun halen sonuçlanmamıştır (McDonough ve Tsourdi, 2012; 21).

2.3. Dublin Sistemi

Soğuk Savaş Dönemi sırasında çatışma, savaş gibi nedenlerden dolayı güvenli olmayan yerlerden kaçan kişi veya gruplar, AB üye ülkelerine sığınmıştır. Sovyetler Birliğinin çökmeye başlaması ve ardından lağvedilme süreçleri, Varşova ardılı ülkelerde birtakım güvensiz ortamların oluşmasına sebep olmuştur. Bu nedenle, eski Sovyet bölgesinden kaçan kişiler AB sınırlarına yasa dışı bir şekilde giriş yapmıştır. Bu durum, AB’de göç krizinin oluşmasını sağlamıştır.

Soğuk savaş sırasında ve sonrasında AB sınırları içerisine yasa dışı giriş yapan kişi veya grupların yaratmış oldukları göç krizi, AB ülkelerini derinden etkilemiştir. Birlik ülkeleri, göç krizinin etkilerinden kurtulabilmek için AB’nin mevcut hukuki düzenlemelerini gözden geçirmiştir (Nas, 2015; 77). Bu bağlamda, AB’nin mülteci politikalarını şekillendiren ikinci Cenevre sözleşmesi olarak da ifade edilebilen Dublin sistemi 1997 yılında yürürlüğe girmiştir (Güleç, 2015: 85). Hükümetler arası iş birliğinden doğan bu sistem, dönemin ihtiyaçlarına göre düzenlenerek 4 farklı tüzüğe dönüşmüştür.

Yunanistan, Akdeniz ve Ege’de denize kıyısı olmasından dolayı özellikle Dublin II tüzüğünden olumsuz yönde etkilenmiştir. Yunan tarafının Dublin II tüzüğünden etkilenmesinin temel sebebi, tüzük içerisinde yer alan; “Sığınmacılara hangi devletten giriş yaparlarsa o devlete sığınma başvurusu yapabilme hakkı” verilmesinden kaynaklanmıştır. Bu tüzük, denize kıyısı olmayan ülkelere rahatsızlık vermese de Yunanistan gibi denize sınırı olan ülkelere sığınmacıların yoğunlaşmasına sebep olmuştur. Buna bağlı olarak da Akdeniz ve Ege denizine kıyısı olmayan Birliğe üye ülkeler arasında sığınmacıların dağıtılması hususunda uyuşmazlıklar baş göstermiştir (Akdoğan, 2018; 56). AB ülkeleri arasında çıkan uyuşmazlığın çözümü konusunda AB Adalet Divanı görevlendirilmiştir. Mahkeme, sığınmacıları ilk giriş ülkesine iade edemeyeceklerine karar vermiştir. Bu karar, Dublin III tüzüğünün yürürlüğe girmesine zemin hazırlamıştır (Papademetriou, 2016; 161-162).

Dublin III tüzüğü Temmuz 2013’te yürürlüğe girmiştir. Ancak, üye devletlerin düzensiz giriş noktasına dayalı olarak sığınma başvurusu incelemede zayıf yönlerini ortaya çıkmıştır. Bu nedenle, komisyon 2015 yılında Dublin III tüzüğünün reformu açısından bir değerlendirme raporu önermiştir. Nitekim yaklaşık olarak 5 yıl süren müzakerelerin ardından Avrupa Komisyonu, Avrupa Parlamentosu, üye devletler ve çeşitli paydaşlarla yapılan istişarelerin ardından “Yeni Göç ve İltica Paktı” 23 Eylül 2020’de kabul edilmiştir. Adı geçen Yeni Pakt, kapsamlı bir göç yaklaşımı için gereken tüm farklı unsurları kapsamaktadır. Özellikle, hiçbir üye devletin orantısız bir sorumluluk üstlenmemesi ve tüm üye devletlerin dayanışmaya sürekli olarak katkıda bulunması gerektiğini vurgulamaktadır (European Commission, t.y.)

2.4. Geri Kabul Anlaşması

Geri Kabul Anlaşması, AB sınırları içerisine yasa dışı yollardan girdiği belirlenen veya yasa dışı olarak ikamet ettiği tespit edilen üçüncü ülke vatandaşları veya vatansız kişiler için uygulanmaktadır (EUR-Lex. 2014). AB’nin üçüncü ülkelerle yaptığı bu Anlaşmanın temel amacı, göçmenleri hedef ülkeye varmak için kullandıkları ülkelere iade etmektir (Nas, 2015; 79).

AB, üçüncü ülkeler ile yirmi üç geri kabul anlaşması imzalamıştır (European Commission, Ekim 2019; 15). Türkiye’de bu anlaşmayı imzalayan ülkeler arasında yer almaktadır. AB’nin Türkiye ile imzalamış olduğu Geri Kabul Anlaşmasının temel amacı,

Dublin II tüzüğünden dolayı Yunanistan’da artan sığınmacı sayısını azaltmak için Türkiye üzerinden Yunanistan’a geçmeye çalışan göçmenleri iade etmektir (AB Türkiye Delegasyonu; t.y; 1).

3. SCHENGEN SİSTEMİ

AB’nin ekonomik bütünleşme aşamalarından olan serbest dolaşım hakkı, ilk olarak 1985 yılında Schengen sistemi ile birlikte uygulanmaya konulmuştur. Bu sistem, 1999 yılında Amsterdam antlaşmasıyla, topluluk müktesebatı içerisine dâhil edilmiştir (Nas, 2015; 170) ve Yunanistan, 26 Mart 2000 tarihinde bu sistemin içerisine dahil edilmiştir (Göçmen, 2016; 400).

Yunanistan, AB ve Schengen Bölgesine dâhil olduktan sonra göç etme kararı veren düzensiz göçmenler için cazip bir geçiş ülkesi olmuştur. AB Temel Haklar Ajansı’nın Mart 2011 raporunda 2010 yılı sonunda AB’ye düzensiz giriş yaptığı tespit edilen kişilerin yaklaşık %90’ı ilk olarak Yunanistan’a geldiği tespit etmiştir (European Union Agency for Fundamental Rights, 2011; 12).

Arap Baharı sonrası Orta Doğu’da oluşan güvensiz bölge nedeniyle Avrupa’ya doğru göç hareketliliği hızlanmıştır. Yunanistan, bu göç hareketliliğinde özellikle Suriye iç savaşından kaçan kişilerden etkilenmiştir. Uluslararası Göç Örgütü 2015 yılı içerisinde büyük kısmı Türkiye üzerinden Yunanistan’a olmak üzere 600 binden fazla göçmenin AB ülkelerine ulaştığını belirtmektedir (Hürriyet, 2015; 1). Bu yoğun göç sebebiyle, 2015 yılında Avrupa Konseyi göçmen krizi adıyla acilen toplanmıştır. Bu toplantıda bazı AB üyeleri, 22 Ekim 2013’teki Avrupa Parlamentosu ve Konseyinin onaylamış olduğu “İstisnai durumlarda iç sınırlarda sınır kontrolünün geçici olarak yeniden uygulanmasına ilişkin karar” a atıf yaparak ülkelere giren göçmenlerin sayısını azaltmak için iç sınır kontrollerini yeniden uygulamayı önermiştir. Bazı AB ülkeleri alınan bu öneriyi uygulamıştır. Bu uygulama kişilerin iç sınırlar arasında serbest dolaşımını olumsuz etkilemiş ve AB’nin temel başarılarından biri olan Schengen sisteminin iptal edilmesinin önünü açmıştır (EUR-Lex, Ekim 2013; 1).

AB sınırları özellikle 2015’te hızlı ve önlenemeyen yeknesak hareketliliği ile karşı karşıya kalmıştır. Bu durumu kriz olarak nitelendiren bazı AB ülkeleri, Schengen sistemini dondurarak iç sınır kontrollerine başlamıştır[†]. AB, iç sınır kontrollerinin tüm Schengen bölgesine yayılmasını önlemek adına AB Komisyonunu görevlendirmiştir. Bu bağlamda, yeknesak uygun olarak dış sınır kontrolünün sağlanması ve gelen göçmenlerin alınması prosedürlerinin uygulanıp uygulanmadığını kontrol etmek amacıyla AB Komisyonu, 10-13 Kasım 2015 tarihleri arasında Yunanistan’a haber vermeden Orestiada, Fylakio, Kastanies, Nea Vyssa ve Türkiye ile deniz sınırı olan Sakız ve Samos Adalarına bir uzman ekip göndermiştir (Council of the European Union, 2016; 3).

Komisyon, Yunanistan’a gönderilen uzman ekibin yapmış olduğu incelemeleri 2 Şubat 2016 tarihinde hazırlamış olduğu bir raporla kamuoyuna ve ilgili makamlara sunmuştur (European Commission, Mayıs 2016; 2). Bu raporda, Yunan Hükümetinin göçmen krizi ile ilgili mücadelesinin Schengen standartlarına göre yetersiz olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, Yunan mercilerinin aldığı önlemler konusunda bazı eksikliklerinin

[†]Almanya, Danimarka, Macaristan, Slovenya, Avusturya ve İsveç belirli kara sınırı bölümlerine veya belirli limanları kısa periyotlar halinde Schengen ülkeleri vatandaşlarını serbest geçişini kaldırdı (European Commission, Mayıs 2016; 8)

var olduğunu vurgulayarak Schengen Bölgesinin genel işleyişinin ciddi risk altında olduğunu ifade edilmiştir.

Komisyon raporunda, Yunanistan'ın sığınma ile ilgili kayıt prosedürü, deniz sınırlarının gözetimi, sınır kontrol prosedürleri, insan kaynakları ve eğitim, altyapı ve donanım eksiklikleri gibi pek çok eksikliğin var olduğu belirtilmiştir. Bu nedenle Komisyon, Yunanistan'ın Schengen kurallarına uygun olarak dış sınırlarını etkili bir şekilde kontrol etmesini sağlamak için Yunanistan'a bir dizi tavsiyede bulunmuştur (Council of the European Union, 2016; 9).

AB Komisyonu tarafından Yunanistan'a tavsiye edilen hususlarla, Yunanistan'ın dış sınır yönetimi ile ilgili tüm yeknesaklığın doğru ve etkili bir şekilde uygulanması amaçlanmaktadır. Bu amaçla, Yunanistan'a karadan veya denizden gelebilecek düzensiz göç hareketliliği ile ulaşan vatansız kişileri kayıt altına alacak memurların istihdamının nitelikli olarak artırılması tavsiye edilmiştir. Ayrıca, AB sınırları içine giren her göçmenin parmak izinin alınması şartı da getirilmiştir (Papademetriou, 2016; 160). Ancak, Yunanistan'ın yeterli sayıda parmak izi tarayan makinası olmaması sebebiyle Komisyon, yeterli sayıda parmak izi tarayıcısının da alınmasını önermiştir (Council of the European Union, 2016; 10).

Komisyon tarafında Yunan Hükümetine, kayıt sürecinde barınma için gerekli tesislerin sağlanması ve sığınma talebinde bulunmayan ve uluslararası korumaya ihtiyacı duymayan düzensiz göçmenler için iade prosedürlerini başlatmasını önermiştir. Ayrıca raporda, bir risk analiz sisteminin kurulması ve sınır muhafızlarının eğitiminin artırılması da dâhil olmak üzere sınır gözetiminin iyileştirilmesi hususu da vurgulanmıştır (ec.europa.eu, Şubat 2016; 1).

4. YUNANİSTAN'IN MÜLTECİLERE YAKLAŞIMI

Yunanistan, 2019 yılının sonunda 5000'den fazla refakatsiz çocuk olmak üzere 186.000'den fazla mülteci ve sığınmacıya ev sahipliği yapmıştır. (UNHCR The Un Refugee Agency, 2020; 1). Yunanistan hukuku, ülkesine gelen mülteci ve sığınmacıları yabancı bir vatandaş olarak tanımlamaktadır. Bu nedenle, Yunanistan ulusal hukukunda, Avrupa'da yükselen ve Yunanistan'ında etkilendiği aşırı sağ ve yabancı düşmanlığına (Xehophobia) rağmen mülteci statüsüne hak kazanan üçüncü ülke vatandaşları veya vatansız kişilere bir dizi haklar verilmektedir. Bu haklardan en önemlisi, aile birliğini sağlama hakkıdır. Mülteci statüsünü kazanan vatansız bir kişilerin aile fertleri de aynı statüde muamele görmekte ve bu kişilere yenilenebilen üç yıllık oturma izni verilmektedir (Papademetriou, 2016; 173). Ayrıca, mülteci hakkı kazanan kişilere eğitim ve öğretim hakkı da tanınmaktadır. Yunanistan, 2015 yılında ülkeye gelen mülteci akımının ardından 2016 yılında çıkarmış olduğu yasa ile birlikte 6-15 yaş arası çocuklar için İngilizce, ikinci dil olarak Yunanca, matematik, spor, sanat gibi kurslar açarak mültecilere okul eğitimine erişim hakkı vermiş oldu (Skleparis, 2018; 5). Söz konusu bu kişilerin Yunan eğitim sistemine erişim hakkına sahip olsa da mültecilerin eğitiminin devamı ve tamamlamaları için neredeyse hiçbir destek sunulmadığı Göçmen Entegrasyon Politikası Endeksi (GEPE)'nin yapmış olduğu araştırma sonucu görülmektedir (GEPE, Greece 2019; 1). Çocuk göçmenlerin dışında özel olarak hazırlanmış mesleki eğitim programları ve destekleyici hizmetler ile yetişkin uluslararası koruma başvuru sahipleri ve yararlanıcıları için yetişkin göçmenlerin beceri gelişimleri desteklenmiştir. Nitekim, Atina tarafının çabaları yetişkin mülteci nüfusa mesleki eğitim hizmetleri sunmak ve bunu eğitim sistemine entegre etmekten çok, mülteci çocukların okullara erişimini kolaylaştırmaya odaklanmıştır (Skleparis, 2018; 5-6).

Mülteci statüsüne hak kazanan kişilerin seyahatini yasaklayan nedenler yoksa yurt dışına seyahat edebilmeleri için seyahat belgeleri verilmektedir. Mültecilerin pasaport işlemleri Yunanistan Polisi Pasaport Bürosu tarafından gerçekleştirilmektedir. Mülteci statüsüne hak kazanan üçüncü ülke vatandaşı veya vatansız kişilere verilen bir diğer hak ise, sağlık hakkıdır. Yunanistan halkı hangi temel koşullarda sağlık hizmeti alma hakkına sahip ise mülteciler de aynı haklara sahip olmaktadır. Ayrıca hamile kadınlar, yaşlılar, insanlık dışı veya aşağılayıcı muameleye maruz kalmış kişiler gibi psikolojik ve tıbbi bakıma muhtaç bireylere ihtiyacı olan bütün gereksinimler sağlanmaktadır (Papademetriou, 2016; 173-174).

Yunanistan hükümeti refakatçisiz ve reşit olmayan çocuklara ekstra özen ve koruma sağlamaktadır. Bu bağlamda, Yunan merciler refakatçisiz çocuklara daha iyi bir yaşam alanı sağlayabilmek adına 402 kabul tesisi tahsis etmiştir. Ancak, Yunanistan Ulusal Hukuk Sisteminde, refakatçisiz çocukların menfaatlerini temsil etmesi için vasilerin atanmasına imkân verecek bir vesayet sisteminin eksikliği söz konusudur. Ayrıca Yunanistan hükümeti, refakatçisiz çocuklar da dâhil olmak üzere tüm mülteci çocuklar ile diğer çocuklar arasında eşit eğitim fırsatı tanımaktadır (Refugee Law and Policy In Selected Countries, 2016; 176).

Mültecilerin, nitelikli bir yaşam gerçekleştirebilmeleri adına daha çok çalışmaya ihtiyaç bulunmaktadır. Yunan mercileri, mülteci statüsünü kazanmış vatansız kişilere temel ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri ve kaliteli bir ömür yaşayabilmeleri için maaşlı bir şekilde istihdam edilme hakkını da tanımıştır. Ancak, mültecilere tanınan istihdam hakkı Yunanistan halkı tarafından ciddi derecede eleştirilmektedir. Eleştirmelerinin en önemli nedeni, Yunanistan'da işsizlik oranlarının %25 seviyelerinde olmasıdır. Bu nedenle, mülteci statüsü kazanmış kişilerin kendi isteği ile diledikleri takdirde istediği bir ülkeye dönmeleri adına Yunan hükümeti tarafından yardım sağlanmaktadır (Papademetriou, 2016; 157-159). Bu amaç doğrultusunda, Yunanistan 2010 yılında, Uluslararası Göç Örgütü ile hibe antlaşması imzalamıştır. Bu antlaşma ile birlikte Yunanistan, üçüncü ülke vatandaşlarına gönüllü geri dönüş sağlanması adına bir dizi yardım programları yürütmüştür (UNHCR The Un Refugee Agency, 2014; 33-34).

SONUÇ

AB kara ve deniz sınırlarının önemli bir bölümü açısından Yunanistan, düzensiz göç akışı düzenleyen kişiler için güvenli bir kale durumundadır. Mevcut coğrafi konumu sebebiyle Yunanistan, göçmenler ve mülteciler için AB sınırlarına geçiş sağlanabilecek önemli giriş kapılarından birisidir.

Yasa dışı göç hareketi düzenleyen kişiler, genellikle Türkiye'nin kara ve deniz sınırlarını kullanarak Yunanistan'a giriş gerçekleştirmektedir. Arap Baharı sonrası yoğunlaşan düzensiz göç akışı sebebiyle Yunanistan, özellikle sığınma sistemi kabul merkezindeki yetersizlik, parmak izi ve onları kaydetmedeki eksiklikler gibi nedenlerden dolayı pek çok açıdan olumsuz bir şekilde etkilenmiştir. Bu çerçevede, Yunanistan'da mülteciler, birtakım zorluklarla karşı karşıya kalmıştır. Söz konusu bu durumu negatif yönden pozitif tarafa çevirebilmek adına AB kurumları büyük mücadele vermiştir. Bu mücadelede ilk olarak Konsey, Birlik genelinde geçerli tek tip mülteci statüsü oluşturmak amacıyla Ortak Avrupa Sığınma Sistemini devreye sokmuştur. Daha sonra ise Komisyon, BM mevzuatlarına uyumlu eylem planları ve prosedürler tavsiye etmiştir. Bu gelişmelerin sonucu olarak, Yunanistan'da sığınma prosedürü ve mültecilere tanınan haklarda önemli ölçüde iyileştirme yapılmasına sebep olmuştur.

Yunanistan, AB'ye girmeden önce dışarıya göç veren bir ülkedir. Ancak, 1981 yılında Birliğe katılımı sonrası göç veren ülkeden göç alan ülkeye doğru evrilme söz konusu olmuştur. Bu durum, coğrafi olarak yakın bölgede gerçekleşen Komünist bloğun çökmesi ve Yunanistan'ın Schengen Bölgesinde olmasından dolayı 1990'lardan günümüze kadar Yunanistan hem karadan hem de denizden düzensiz göç akışına maruz kalmıştır.

Yunanistan'dan düzensiz göçmenlerin yurtlarına geri dönüşü yasal mevzuatlar gereği zorluklar doğurmaktadır. Bu durumun temel nedeni, Yunanistan'a gelen göçün ilk çıkış konumu Afganistan, İran, Irak ve Somali gibi zorunlu geri dönüşün sorun olduğu ülkelerden kaynaklanmaktadır. Sorun yaratmayacak ülkelerde ise Yunanistan ve AB'nin yapmış olduğu anlaşma ve işbirliği ile göç problemi çözüme kavuşturulmaktadır. Söz konusu bu anlaşma ve işbirliğinde en önemli adımlardan biri Geri Kabul Mevzuatıdır. Bu mevzuatın, Yunanistan açısından değerlendirdiğimizde Atina Hükümeti komşu ülkeler arasında imzalamış olsa da uygulamada genellikle başarılı olmadığını görmekteyiz.

Dublin tüzüğü, Göç ve iltica alanında AB üye ülkeler tarafından kabul edilen AB sözleşmesidir. Tüzüğün ortaya çıkışı, üye devletler arasında sınır kontrolünün kaldırılması ile yakından ilişkilidir. Söz konusu bu ilişkinin temel sebebi, sınır kontrolünün kaldırılması ile iltica başvurularının artmasıdır. Bu sebepten dolayı AB içerisinde iltica başvurularında hangi ülkenin sorumlu olacağını belirleyen ortak kuralların oluşturulması gerekmiştir. Bu bağlamda ortaya çıkan Dublin I- II tüzükleri Yunanistan açısından dezavantajlıdır. Çünkü Yunanistan coğrafi konumu sebebiyle Avrupa'ya göç akışındaki koridorlarda iltica eden kişilerin ilk ayak bastığı ülkelerden biridir. Söz konusu bu durum, Yunanistan açısında mülteci ve sığınmacı yükünün ağırlaşması anlamına gelmektedir ve nitekim Yunanistan başta olmak üzere AB ülkeleri arasında uyumsuzluklar ortaya çıkmıştır. Uyumsuzlukların çözümü adına Dublin tüzüğü güncellenmiştir ve netice olarak ortaya konulan yeni Dublin III tüzüğünün yürürlüğe girmesi ile Dublin sistemi esasen Yunanistan'a göre işlemeye başlamıştır.

Yunanistan, AB üye ülkeleri arasında en fazla mülteci krizini yaşayan devletlerden biridir. Bu krizler, 1985 yılında imzalanan Schengen Antlaşmasının işleyişini tehlikeye sokmuştur. Çünkü bazı AB ülkeleri, serbest dolaşım haklarından kaynaklanan sınır kontrolleri hususunu gözden geçirme kararı almışlardır. Ayrıca, Yunanistan'ın mevcut göç akışını kontrol edememesi durumu ve bu durumda gelişecek olan sınır kontrollerini yeniden uygulama konusu da AB ülkeleri arasında ciddi bir şekilde tartışılmaktadır.

AB üye ülkelerinde günden güne artış gösteren aşırı sağ ve yabancı düşmanlığı, Yunanistan'ı olumsuz etkilemektedir. Bu durumun temel sebebi, mültecilerin istihdam edilmesinin Yunanistan yerel halkı için iş bulma imkânlarını olumsuz etkilemiş olması ve ülke içerisinde mültecilerin dışlanması gerektiğinin savunulmaya başlanmasıdır. 2019 yılında gerçekleşen son seçimlerde, merkez sağ Yeni Demokrasi partisinin tek başına hükümeti kurması, mültecilere yönelik uygulanan dışlama politikasının siyasete de yansımaya ve yabancı düşmanlığının artması şeklinde kendini göstermektedir.

KAYNAKÇA

Akdoğan, M. (2018). "AB'nin Sınırlarına Dayanan Mülteci Krizi ve Yönetimi." *Uluslararası İlişkiler ve Diplomasi Dergisi*, 1(1), 48-74.

Asociatia ProRefugiu, (1967). <https://prorefugiu.org/protocol-relating-to-the-status-of-refugees-new-york-1967/> 18.03.2021.

- AB Türkiye Delegasyonu. (t.y). 11.09.2020. <https://www.avrupa.info.tr/tr/geri-kabul-anlasmasi-6895>
- Baykal, S. ve Göçmen, İ. (2016). *AB Kurumsal Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Bozbeyoğlu, E. (2015). “Mülteciler ve İnsan Hakları.” *Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Kültürel Çalışmalar Dergisi*, 2(1), 60-80.
- Council of the European Union, (2016). <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5985-2016-INIT/en/pdf> 19.03.2021.
- Coşkun, B. B. (2015). “An Evaluation of The Eu’s Migration Policies After Arab Spring.” *Journal of Cultural Studies, Faculty of Communication, Hacettepe University*, 2(1), 41-59.
- ec.europa.eu. (Ağustos 2020). https://ec.europa.eu/knowledge4policy/dataset/ds00008_en/15.09.2020.
- ec.europa.eu. (Şubat 2016). https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_16_211/30.08.2020.
- EUR-Lex. (2003). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM%3A133153> 18.03.2021.
- EUR-Lex. (2005). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM%3A116002> 19.03.2021.
- EUR-Lex. (2008). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:ji0038> 19.03.2021.
- EUR-Lex. (2010). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM:ji0034> 19.03.2021.
- EUR-Lex. (2011). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32011L0095> 07.09.2020.
- EUR-Lex. (2014). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A22014A0507%2801%29> 19.03.2021.
- EUR-Lex. (2019). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:32016R0399/29.08.2020>.
- EUR-Lex. (Ekim 2013). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32013R1051> 04.09.2020.
- EUR-Lex. (Haziran 2013). <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2013/32/oj/05.09.2020>.
- European Commission, (t.y.). 19.03.2021. https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/asylum/examination-of-applicants_en
- European Commission, (Şubat 2016). https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/proposal-implementation-package/docs/commission_recommendation_addressed_to_the_hellenic_republic_20160210_en.pdf15.09.2020.
- European Commission, (Mayıs 2016). https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/EN/1-2016-275-EN-F1_1.PDF 09.09.2020.

- European Commission, (2017). https://ec.europa.eu/homeaffairs/what-we-do/policies/asylum_en /13.09.2020.
- European Commission, (Ekim 2019). <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2019/EN/COM-2019-481-F1-EN-MAIN-PART-1.PDF> 13.09.2020.
- European Commission, (Mart 2019). <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2019/EN/COM-2019-126-F1-EN-MAIN-PART-1.PDF> 13.09.2020.
- European Parliamentary Research Service, (2020). [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/642813/EPRS_STU\(2020\)642813_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/642813/EPRS_STU(2020)642813_EN.pdf) 19.03.2021.
- European Union Agency for Fundamental Rights, (2011). https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/1500-Greek-border-situation-report2011_EN.pdf 05.09.2021
- GEPE (2019),<http://www.mipex.eu/greece#/tab-education> 02.09.2020.
- Göçmen, İ. (2016). İç Pazar, Editörler: Belgin, A., ve İ. Göçmen, *AB Tarihçe, Teoriler, Kurumlar ve Politikalar*, (ss. 383-403), Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Güleç, C. (2015). “AB’nin Göç Politikaları ve Türkiye’ye Yansımaları”, *TESAM Akademi*, 2(2), 81-100.
- Hopyar, Z. (2016). “Europe’s Refugee Policy.” *International Journal of Political Studies*, 2(3), 59-67.
- Hopyar, Z. (2016b). “Avrupa’da Göç ve Mülteci Olgusu”. *Diaspora Araştırmaları Merkezi*, Ocak 2016 Raporu, 1-12.
- Human Rights Joint Platform (1993). Fact Sheet No.20, Human Rights and Refugees. <https://www.ohchr.org/Documents/Publications/FactSheet20en.pdf> 15.12.2020.
- Hürriyet (15.10.2015). Göçmen Krizi: AB Zirvesi Türkiye’yle İşbirliğini Artırma Gündemiyle Toplanıyor. <https://www.hurriyet.com.tr/dunya/gocmen-krizi-ab-zirvesi-turkiyeye-isbirligini-artirma-gundemiyle-toplaniyor-40002428> 08.09.2020.
- Jacobson, S. (2016). “The Impact of Centralized EU Refugee Policy on Greece’s Management of Asylum-Seekers.” *PIT Dergisi* (7), 1-7.
- Keleş, J. Y. (2014) “Avrupa Ülkelerinin Mülteci ve İltica Politikaları.” *Edebiyat, Sanat ve Düşün*, 1-7.
- Koçak, O., Demet R. G. (2016). “AB Göç Politikaları ve Göçmenlerin Sosyal Olarak İçerilmelerine Etkisi.” *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(12), 66-91.
- Köktaş, A. (2016). Özgürlük, Güvenlik ve Adalet, Editörler: Belgin, A., ve İ. Göçmen, *AB Tarihçe, Teoriler, Kurumlar ve Politikalar*, (ss. 491-523), Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- McDonough, P. ve Tsourdi, E. (2012). *New Issues In Refugee Research: Putting Solidarity to the Test: Assessing Europe’s Response to the Asylum Crisis in Greece*. Switzerland: The UN Refugee Agency Policy Development and Evaluation Service.

- Nas, Ç. (2015). "Türkiye-AB İlişkilerinde Geri Kabul ve Vize Serbestliği: Hareketliliğin Yönetimi" *Marmara Avrupa Araştırmaları*, 23(2), 169-186.
- Özcan, M. (2016). AB'nde İnsan Hakları, Editörler: Belgin, A., ve İ. Göçmen, *AB Tarihçe, Teoriler, Kurumlar ve Politikalar*, (ss.789-811), Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Ultan, M. Ö. (2016). *AB'nde Yasa Dışı Göçün Önlenmesi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Papademetriou, T. (2016). "Refugee Law and Policy: Greece (Mülteci Hukuku ve Politikası: Yunanistan)." *Refugee Law and Policy In Selected Countries: Luis Acosta. The Law Library of Congress, Global Legal Research Center*, 149- 164.
- Refugeespace. (t.y.). 02.09.2020. <http://refugeespaces.org/greece>
- Refugee Law and Policy In Selected Countries. (2016). <https://www.loc.gov/law/help/refugee-law/refugee-law-and-policy.pdf> 19.03.2021.
- Skleparis, D. (2018). "Refugee Integration in Mainland Greece: Prospects and Challenges." *UNESCO Chair on International Migration Policy Brief*, Mart (2), 1-8.
- Şemşit, S (2018). "AB Politikaları Bağlamında Uluslararası Göç Olgusu ve Türleri: Kavramsal Bakış." *Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25 (1), 269-289.
- UNHCR The Un Refugee Agency. (2014). <https://www.refworld.org/docid/54cb3af34.html> /31.08.2020.
- UNHCR The Un Refugee Agency. (2016). <https://www.unhcr.org/569fad556.pdf> /03.09.2020.
- UNHCR The Un Refugee Agency. (2020). <https://www.unhcr.org/greece.html> /03.09.2021.
- United Nations Human Rights Office of The High Commissioner. (1951). <https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/StatusOfRefugees.aspx> /01.09.2020.

EXTENDED SUMMARY

Migration; It is a multifaceted phenomenon with human in its center, economic, political, social, cultural and demographic dimensions. For this reason, not only migrants but also the country of immigration and the people living in these countries are affected by migration mobility. Migration mobility between countries has turned into a politicizing policy that is difficult to move to supranational level with the effect of globalization and a significant increase in the quantity of illegal immigration mobility. Due to the supranational structure of the European Union (EU), the phenomenon of immigration is one of the most important issues for member countries of the Union.

The issue of immigration in the European Union falls within the domain of "freedom, security and justice". This political space has a shared mandate between the EU and its member states. In other words, the EU and the Member States can take legislative activities in this field and accept legally binding acts. In this context, the purpose of our study is to deal with the legislation implemented by Greece, which joined the EU in 1981, about the international migration problem. This study consists of 4 parts. In the first part, the right to asylum and refugee status will be explained, and some regulations made by the

European Union on refugees will be examined superficially. The second section examines the binding texts that figure the refugee policies of Greece. The third section examines the impact of the refugee policies implemented in Greece on the Science area. In the last section, Greece's approach to refugees is discussed.

European Union; it has been the destination of illegal immigration since its establishment. The main reason for this situation is that the European living conditions and legal structure have reached the level of role modeling, apart from the factors that figure the dimensions of immigration. In other words, the development level of the Union and the fact that it is a safe zone cause it to be exposed to continuous and unavoidable illegal immigration from third countries.

Irregular migration flows against national and international law within the borders of the European Union 6 different routes: West Africa (Morocco, Guinea, Senegal), Eastern Mediterranean (Syria, Afghanistan, Somalia), Western Balkans, Western Black Sea, Central Mediterranean (Syria, Sub-Saharan Africa) and Western Mediterranean (Cameroon, Algeria, Mali) is carried out by road. EU and member states sharing power on migration it is divided into 2 basic dimensions as regular and irregular migration. While regular migration is mostly under the jurisdiction of member states, some aspects are dealt with at EU level, while irregular migration is generally addressed at EU level. In this framework, Greece; Due to its geographical location and being the first country to enter the borders of the European Union by the Dublin II Regulation, among these routes, the Eastern Mediterranean is the center of the illegal immigration corridor.

From the state-centered immigration point of view, immigrants are distinguished by their desired status and qualifications. Accordingly, immigrants are classified as desired and undesirable, and high or low-skilled immigrants. In this sense, unwanted and unqualified migrants can be defined as a crisis-inducing factor in state policies. In this context, to solve the state-centered crisis that may arise in legal grounds; 1951 became a party to the European Union legislation on the Common European Asylum System with the Convention Relating to the Status of Refugees and the 1967 Protocol Relating to the Legal Status of Refugees. In addition, Greece is obliged to comply with the Charter of Fundamental Rights of the European Union, which has become valid at the same level as primary law with the entry into force of the Lisbon Treaty and has given certain rights in terms of asylum.

The Arab Spring, which started with a young person burning himself in Tunisia in 2010, caused internal conflicts in the Middle East in a short time. People living in the region have had to migrate to safe places, especially Europe, because they do not have a life of safety. Located in the European irregular migration corridor, Greece has been adversely affected by irregular migration stemming from internal conflicts in the Middle East. As a result of this situation, the immigration burden in Greece has continuously increased, causing deficiencies both systematically and legally. These shortcomings endangered the functioning of the Science Agreement signed in 1985. Because some European Union countries have decided to check the issue of border controls arising from free movement rights. In addition, the inability of Greece to control the current migration flow and the issue of re-implementing border controls that will develop in this situation are seriously discussed among the European Union countries.